

AKADEMIN FÖR UTBILDNING OCH EKONOMI
Avdelningen för utbildningsvetenskap

Spirituellt våld

En hermeneutisk intervjustudie baserad på en kvinnojour- hur utsatta kvinnor kan mötas Samt kartläggande kunskap om ämnet

Carolin Kvarnström

2021

Examensarbete, Grundnivå (högskoleexamen), 7,5 hp
Religionsvetenskap
Människa-kultur-religionsprogrammet

Handledare: Ann-Kristin Ericsson
Examinator: Åke Tilander

Abstract och nyckelord

Syftet med denna uppsats har varit att bidra med ökad förståelse av spirituellt våld och hur utsatta kvinnor kan bemötas samt kartlägga vilken kunskap som finns nationellt och internationellt. Studien baseras på en intervju av en kvinnojour som är insatt i spirituellt våld och med hjälp av hermeneutik som metod har intervjumaterialet analyserats och meningsbärande citat plockats ut. I den teoretiska referensramen har ett intersektionellt perspektiv använts, för att synliggöra maktrelationen mellan könen och maktrelationen mellan den utsatte och myndigheter eller organisationer. Resultatet har visat att kvinnor som utsätts för spirituellt våld får svårare att träda fram i ett sekulariserat samhälle där religion och heliga skrifter många gånger anses som strunt. Resultatet visar även att den internationella forskningen och kunskapen är mer omfattande medan den nationella forskningen och kunskapen inom området spirituellt våld är mycket begränsad.

Nyckelord: spirituellt våld, kvinnojour, intersektionalitet, sekularisering

Innehållsförteckning

1 Inledning.....	1
1.1 Problemformulering.....	1
Mäns våld mot kvinnor, komplext samhällsproblem	1
Religiösa referenssystem som legitimerar misshandel-spiritueellt våld	1
Sekulariserade Sverige	2
1.2 Syfte	3
1.3 Frågeställning	3
1.4 Avgränsning	3
1.5 Bakgrund	4
Mäns våld mot kvinnor och problematik	4
Våld mot kvinnor och maktbalansen.....	5
Spiritueellt våld, att använda guds ord mot en annan individ.....	6
Sverige ur ett etniskt och religiöst perspektiv, från enhetligt till mångkulturellt.....	7
kvinnojoursverksamhet	7
3 Metod & material	9
3.1 Urval.....	10
3.2 Genomförande	10
3.3 Hermeneutisk ansats.....	11
4 Tidigare forskning	12
5 Teori/ teoretiskt perspektiv.....	14
Etnicitet	14
Kön	16
6 Undersökning & resultat	17
6.1 Intervju Kvinnojour.....	17
6.2 Våld	17
Samhällsproblem.....	17
Jämställdhet.....	17
6.3 Spiritueellt våld.....	18
Män med tolkningsföretråde	18
Hedersrelaterat våld.....	18
6.4 Konsten att bemöta på rätt sätt i samtal.....	19
Ta religionsfrågorna på allvar	20
Ställa rätt frågor.....	20
6.5 Sekulariserade Sverige	21

6.7 Förhoppning om förändring	21
7 Analys.....	22
8 Diskussion	24
Metoddiskussion.....	26
Slutsats	26
9 Källförteckning.....	28
Bilagor	30
Intervjufrågor	30

1 Inledning

1.1 Problemformulering

Mäns våld mot kvinnor, komplext samhällsproblem

Eveliina Sinisalo och Linn Moser Hällen, är socionomer med mångårig erfarenhet av att arbeta med våld i nära relationer och belyser globalt och i Sverige är mäns våld mot kvinnor är ett stort och komplext samhällsproblem. En folkhälsofråga enligt WHO då våldets konsekvenser ofta leder till begränsning av den utsattas mänskliga rättigheter och friheter. Enligt WHO har 35% av alla världens kvinnor utsatts för antingen fysiskt eller sexuellt våld någon gång i sitt liv, men främst av män i nära relation. Våld i nära relation handlar många gånger om brottshandlingar som ska utredas och lagföras av rättsväsendet, sedan år 2007 har ansvaret på att stötta och skydda de våldsutsatta och barn blivit landets socialnämnders ansvar (Moser Hällen & Sinisalo 2018 s.9).

Religiösa referenssystem som legitimerar misshandel-spirituell våld

Anton Geels var professor i religionshistoria med religionspsykologi i Lund och Owe Wikström är professor i religionspsykologi på Uppsala universitet, de uttrycker att maktrelationen mellan könen syns tydligt i miljöer där mannen har ett religiöst referenssystem som utpräglat legitimerar misshandeln. Kvinnan ska underkasta sig mannen och våldet blir en del av den normala verkligheten. Kvinnan blir då alltmer isolerad från andra tolknings mönster än mannens och våldet blir en del av den normala verkligheten för kvinnan (Geels & Wikström 2012 s.77).

Nathalie Hoffman arbetar som livscoach för troende kvinnor i destruktiva förhållanden, Hon förklarar att använda Guds ord och bibeln mot en annan individ i syfte att kontrollera är definitionen av det spirituella våldet. Mannens tro om att han har rätt till att kontrollera en kvinna härstammar från många perspektiv det kan handla om tidigare erfarenheter, attityd mot kvinnor och teologi. Den sistnämnda aspekten spelar stor roll, att teologi stödjer synen om att kvinnor ska kontrolleras ger mannen mer stöd då han anser att det är legitimt i enlighet med Gud och vem kan säga emot Guds ord (Hoffman 2018 s.96).

Sekulariserade Sverige

Sverige ligger högt på listan över att ses som väldigt sekulariserade. Enligt World values survey listas mätbara resultat där samhällen med höga poäng i sekulära-rationella och där individen och den fria tanken värderas högt: Sverige, Norge, Japan, Benelux, Tyskland, Frankrike, Schweiz, Tjeckien, Slovenien och några engelsktalande länder. Sekulära rationella är motsatsen till de traditionella värderingarna lägger vikt vid religion, aktning för föräldrar och auktoriteter och nationell stolthet (EVS/WVS 2021).

1.2 Syfte

Syfte med denna uppsats är att undersöka och belysa hur en kvinnojour i Sverige arbetar för att bemöta kvinnor som är eller har varit utsatta för spirituellt våld. Dessutom är målet för denna studie att kartlägga vilken kunskap och forskning som finns inom området spirituellt våld, internationellt och nationellt.

1.3 Frågeställning

Hur bemöts kvinnor som utsatts för spirituellt våld av en kvinnojour i Sverige?

Vilken kunskap och forskning finns inom området spirituellt våld, internationellt och nationellt?

1.4 Avgränsning

I amerikanska studier som beträffar spirituellt våld talas det mycket om ”spiritual abuse in Church” där kyrkor och församlingar har pastorer som utför spirituellt våld. Individer i sådana församlingar tvingas leva på ett visst sätt, för att det enligt pastorn och församlingen är det rätta levnadssättet, det är inget som kommer att tas upp i denna uppsats

1.5 Bakgrund

Mäns våld mot kvinnor och problematik

Moser Hällen och Sinsalo klarlägger att mäns våld mot kvinnor kommer att hanteras som en jämställdhetsfråga under 1990- talet, när kvinnorörelsens argumentation fick starkare uppmärksamhet angående mäns våld mot kvinnor. Detta ökade förståelsen till att det var ett strukturellt jämställdhetsproblem. För att förklara detta drogs det nytta av feministisk analys och könsmaktsordningen som redskap, frågan blev därmed även en del av jämställdhetspolitiken (Moser Hällen & Sinsalo 2018 s.16).

Idag har det konstaterats att våld kan debutera under graviditet eller under barnets första levnadsår klagör Moser Hällen och Sinsalo. Kunskapen har medfört att våldsförebyggande arbete och främjande insatser ses som extra viktigt och riktas till blivande föräldrar. I Sverige har det våldsförebyggande arbetet främst varit av selektiv eller indikerad prevention. Med selektiv menas riskgrupper och indikerad, redan utsatt grupp (Moser Hällen & Sinsalo 2018 s.301).

Anders Bruhn och Åsa Källström är båda professorer i socialt arbete vid Örebro universitet. De bidrar med information att mammor som har blivit utsatta för våld i en partnerrelation kan få svårt att visa värme och vara tålmodiga enligt författarna. Bevisligen har våldsutsatta mammor färre positiva interaktioner med sina barn. Våldet skapar en negativ spiral där mammor blir mer och mer nedtryckt och kritiserad av sin partner, i sin föräldraroll. vilket kan leda till psykisk problematik och i sin tur kan mamman få svårt att fungera bra som förälder. Mammorna påverkas särskilt på 3 områden i livet: den fysiska tillvaron, deras psykiska välmående, samt relationen till barnet. De flesta mammor kämpar för att ge sina barn en positiv tillvaro men alla klarar inte av det när de samtidigt utsätts för våld. Mamman kan börja se ner på sig själv i föräldrarollen i jämförandet med andra föräldrar (Bruhn & Källström 2018 s.142)

Våld mot kvinnor och maktbalansen

Föreställningar om i den identitet femininitet, maskulinitet och sexualitet kan ses som kulturella sociala konstruktioner utveckling. Geels och Wikström menar att skapandet av kön är en process som pågår hela livet och är föremål för förhandlingar i det sociala samspelet. Författarna lyfter en företrädare för detta perspektiv, den norska socialpsykologen Eva Lundgren hon arbetar med att utveckla begrepp och modeller för att förstå kvinnors utvecklingsmöjligheter i en föränderlig värld. Kvinnors utvecklingsuppgift skiljer sig från män något som är gemensamt för alla kvinnor, kvinnor får försöka bli en bra utgåva av det sämsta könet medan män står inför risken att bli en dålig utgåva av det bästa könet anser hon (Geels & Wikström 2012 s.76).

Hoffman uttrycker att historien vittnar om stereotyper av kvinnan och mannen där dem konstant ställs emot varandra. Traditionellt i alla kulturer målas mannen upp som beskyddaren, försörjaren, kontrollerande, ledare, slagskämpe och erövrare. Pojkar fostras därefter medan flickor fostras till att vara tysta, känsllosamma och beroendeställning i förhållande till mannen. I det globala perspektivet ser vi på mannen som karriärjagande och kvinnan som känsliga, suktande efter barn och äktenskap. Detta skapar ett förakt till det kvinnliga könet och det bäddar för ett ökat våld mot kvinnor i samhället, när stereotyperna blir djupt rotade. Nathalie exemplifierar när kristna kvinnor söker hjälp i församlingar där dessa synsätt ligger djupt rotade där det anses att hon ska respektera sin man enligt dessa stereotyper (Hoffman 2018 s.69).

Socialtjänsten kan ibland känna sig underlägsna andra yrkesgrupper vilket skapar maktstrukturer, sådana asymmetriska relationer kan medföra att samtalsklimatet blir sämre. Vilket kan uttrycka sig i att man inte får säga vad som helst, trots behov berättar Bruhn och Källström. Dessa maktstrukturer kan sägas bygga på samhällliga idéer och föreställningar om låg och hög status- yrken som är en del av de faktorer som kan hindra ett väl fungerande samverkansarbete. Maktstrukturerna kan bygga på de organisatoriska villkor som skapar en arbetsdelning mellan olika yrkesgrupper. Organisationer handlar genom människor som samtidigt har individer med personliga preferenser erfarenheter, kunskaper attityder och synsätt. Vilket i slutändan kommer generera i att det är helt beroende på vilka individer arbetsplatserna och organisationerna möter (Bruhn & Källström 2018 ss.274-275).

Spirituell våld, att använda guds ord mot en annan individ

De brittiska författarna Justin Humphreys, verkställande direktör vid thirteen: eight (tidigare CCPAS); den första och enda oberoende kristna föreningen som skyddar välgörenhet i Storbritannien, grundad 1977 och Lisa Oakley föreläser inom psykologi på university of chester och har forskat i ämnet spirituell våld sedan 2003, de beskriver att när en individ kontrollerar en annan individ i en religiös kontext, kallas det för spirituell våld. Den som utsätts för detta upplever ett personligt och djupt angrepp på en emotionell nivå. Det omfattar bland annat att mannen utsätter kvinnan för en upprätthållande ansvarsskyldighet, hon står utanför beslut som tas, krav på undergivenhet och lydnad, isolering från andra i största synnerhet de som är främmande för de kränkande handlingarna, samt att mannen missbrukar heliga skrifter eller predikstolen för att kontrollera kvinnans beteende (Oakley & Humphreys 2019 s.22).

Hoffman menar att ett äktenskap som innefattar spirituell våld är det svåraste våldet att identifiera, främst för att tillvägagångssättet sker i det dolda. Allt våld handlar om kontroll drivkraften. Det emotionella våldet är det vanligaste men även det som ödelägger och bryter ner en människa i högsta grad (Hoffman 2018 s.15).

Hoffman understryker att bibeln lär kvinnor att vara undergivna sin make. Äktenskapet är destruktivt, där maken känner sig hotad av kvinnans personlighet, kommer med största sannolikhet den versen upprepas i huvudet hos kvinnan. Faktum är att bibeln lär undergivenhet på ett mångdimensionellt plan. Problemet är att vissa väljer att plocka ut en vers som omfattar undergivenhet och strunta i de övriga (Hoffman 2018 s.51).

Geels och Wikström redogör maktrelationen mellan könen och förklarar hur det kan ta sig uttryck. Kvinnan ska underkasta sig mannen i maktrelationen mellan könen och våldet blir en del av den normala verkligheten för kvinnan, vilket syns särskilt i miljöer där mannen har ett religiöst referenssystem som utpräglat legitimerar misshandeln. Kvinnan blir då alltmer isolerad från andra tolknings mönster än mannens och våldet blir en del av den normala verkligheten för kvinnan. Könsmakt innebär manlig dominans och kvinnlig underordning, medan positions makt definieras utifrån en formell position vid genusforskning i religionspsykologi är också viktigt att uppmärksamma. Den forskning som ser kroppen som ett instrument för religiösa upplevelser (Geels & Wikström 2012 s.77).

Sverige ur ett etniskt och religiöst perspektiv, från enhetligt till mångkulturellt

Åke Sander svensk professor i religionsbeteendevetenskap vid Göteborgs universitet och Daniel Andersson är filosofie doktor i religionsvetenskap, de klarlägger Sverige ur ett etniskt och religiöst perspektiv som väldigt enhetligt vid sekelskiftet år 1800-1900. Sveriges utlandsfödda befolkning ökade med enbart 1 procent år 1900 och år 1950 3 procent.

Religionsmässigt var lutherskt kristna trosanhängare överrepresenterade (Andersson & Sander 2017 s.15).

Författarna Andersson och Sander gör sedan en jämförelse med år 2014, då uppmättes den utlandsfödda befolkningen till 20 procent. Invandringen och globaliseringen medför hela världens religiösa traditioner särskilt Islam och katolicism men även hinduism, buddhism, sikhism, jainism, zoroastrism, bahai och olika former av ortodoxa och östkyrkliga traditioner (Andersson & Sander 2017 s.15).

Sverige är efter andra världskriget, ett unikt exempel när det kommer till förändring tack vare migrationen klarlägger Andersson och Sander. Jämförandet med Sverige som kristnades och Sverige idag är det största förändringen, trots det har den religiösa aspekten varit förbisedd inom migrations och invandringsforskningen. För dem som följt denna utveckling är det en självklarhet att samtid och framtid måste tillsammans med kultur, etnicitet och kön inkludera religion, religiösa minoriteter och nya religiösa rörelser (Andersson & Sander 2017 s.15).

kvinnajoursverksamhet

Chrystal Kunosson är utbildare vid nationellt centrum för kvinnofrid i Uppsala. Tidigare medarbetare på brottsoffermyndigheten med ansvar för den ideellt bedrivna vittnesstödsverksamheten. Hon formulerar att ideellt arbete omfattar arbete som utförs på en frivillig grund, oavlönat eller mot ett symboliskt arvode. Enligt definition utförs arbetet på personens fritid. För en våldsutsatt kvinna handlar det i största grad om att möta någon som frivilligt engagerar sig i just den problematiken, att möta någon som inte representerar en myndighet utan kan ge ett stöd som till stor del bygger på medmänsklighet, utan krav på motprestationer. Vilket gör att ideella organisationer fyller en viktig funktion i samhället (Kunosson 2020 s. 357).

Kunosson klargör att kvinnojourernas verksamhet finansieras till stor del, med hjälp av statliga och kommunala bidrag. Regeringen har under det senaste året gjort stora satsningar på kvinno- och tjejjourerna. Utöver det får jourerna in inkomster i form av medlemsavgifter och bidrag från företag och privatpersoner (Kunosson 2020 s. 360).

Kunosson berättar hur det blir ett geografiskt lotteri för en våldsutsatt kvinna när hon ska söka stöd. Kommunernas bidrag varierar därav skiljer sig den ekonomiska situationen väldigt mycket mellan kvinnojourer i olika kommuner. Årligen tvingas jourerna ansöka om ekonomiska medel, ofta i projektform. Vilket skapar en osäkerhet och svårigheter att garantera kontinuiteten i verksamheten. En annan aspekt som lyfts i sammanhanget är i vilken utsträckning det är möjligt för kvinnojouren att bibehålla sin autonomi samtidigt som den är beroende av ekonomiskt stöd från det offentliga. Kunosson vill med detta understryka att den bärande grund idén om att föreningarna ska styras av sina egna idéer riskerar att gå förlorad enligt dessa röster. Bidragen beviljas nämligen sällan helt villkorslöst utan enas vanligtvis med krav på återrapportering och utvärdering där resultat och mätbara effekter av verksamheten ska kunna redovisas. Det innebär att kvinnorna lägger en stor del av sin tid på administrativa uppgifter som statistikföring och sammanställning av verksamhetsberättelser. Kunosson belyser att delar av denna problematik lyftes i av regeringen, i en nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor där det föreslogs att jourerna finansiering behöver bli mer långsiktig. De offentliga bidragen har dock ökat de senaste åren vilket är positivt, men fortfarande inte helt okomplicerat (Kunosson 2020 ss.360-361).

3 Metod & material

Studien baseras på en intervju med en kvinnojour som delvis arbetar specifikt med detta för att få en inblick i hur dessa kvinnor bemöts idag. Kvinnojouren som studien grundas på är en ganska stor jour, kvinnojours mått mätt. 2021 har de varit verksamma i 40 år, idag har de 5 heltidsanställda och den enda juren i Sverige som har en heltidsanställd jurist. Utöver det driver juren två skyddade boenden. De tar emot kvinnor och flickor som blivit utsatta för våld i alla dess former. De stötte på begreppet spirituellt våld under en konferens i Washington tidigt 90-tal.

Annika Lantz leg. Psykolog beskriver att intervjuer gör att perspektivet blir bredare på många plan en metod jag finner särskilt intressant, då en intervju fångar upp individens personliga erfarenheter och känslor. Det förutsätter att intervjuaren påvisar en skicklighet genom att skapa en tydlig ram för intervjun, då skapas ett förtroende hos respondenten. Otydlighet kan istället väcka tankar och ibland oro hos intervjupersonen, när intervjun blir förutsägbar skapas istället ett förtroende och anspänningen minskas (Lantz 2013 s.91).

Lantz anser att ett välarbetat förarbete och ett tydligt syfte är av största vikt. Det skapas genom att förbereda intervjun med tydliga frågor. En väldigt viktig process för att få ut kvalitet i intervjun och användbar information som blir relevant för uppgiften. Misstag kan vara svåra att rätta till när all data väl samlats in (Lantz 2013 s.91).

Kunskaper och forskningsmetod är grundsatsen till förberedelsearbetet inför en intervju enligt Lantz. Tydlighet kring problemet som skall undersökas, varför området och problemet är viktigt och intressant till respondenten gör att processen underlättas. Syftet ska vara tydligt, intervjuerna och undersökningen och problemet är avgränsat och frågeställningen är preciserad. Ett vanligt problem är att intervjuarbetet och datainsamlingen påbörjas innan ett tydligt syfte är färdigställt det sker främst för den som undersöker är under en pressad tidsram (Lantz 2013 s.26).

3.1 Urval

Kvinnojouren kontaktades för att se om det eventuellt fanns ett intresse för att delta i en intervju. Jag fick snabbt ett svar och med glädje och förhoppning om att detta skulle uppmärksammas.

Kvinnan som intervjuades har varit verksam i föreningen sedan 1993. Hon har mycket samtal med kvinnor och ytterst ansvarig för ansökningar till kommunen, Socialstyrelsen utöver det föreläser hon inom ramarna av detta.

Kvinnojouren stötte först på begreppet spirituellt våld under en konferens i Washington. När begreppet nämdes fick de känslan av om det är stort, det finns en benämning och det finns en struktur. Innan konferensen hade de mött kvinnor från församlingar, men inte kunnat sätta fingret på vad dessa kvinnor utsatts för.

I slutet av intervjun ställer jag frågan om respondenten vet fler som arbetar med detta eller om utbildning finns att tillgå. Men hon varken vet eller tror att någon annan arbetar aktivt med spirituellt våld. Jag har själv letat utan resultat, vilket medfört att jag enbart gjort en intervju.

3.2 Genomförande

Intervjun skedde över zoom främst på grund av rådande pandemi. Intervjun spelades in på mobiltelefon för att sedan transkriberas i skrift. Den varade i cirka 1h där frågor gick igenom och följdfrågor tillkom. Det fanns en utarbetad intervjuguide och frågeställning.

Respondenten var väldigt utförlig i sina svar vilket gjorde att jag inte behövde ställa alla frågor då frågorna gick in i varandra. Vid avslutad intervju försäkrade respondenten mig om att det inte var några problem att återkomma med frågor eller funderingar.

Vid bearbetning av materialet transkriberades alla svar, sedan letade jag efter upprepande ord och liknande innebörder. Sedan valdes lämpliga rubriker och citat som var lämpliga för denna studie, för att skapa meningsbärande enheter.

Intervjuprocessen är krävande med allt förarbete och efterarbete, parallellt är det väldigt givande och utvecklande att få utföra intervjuer. Att få den som blir intervjuad att slappna av i början av intervjun är en del av problematiken i själva utförandet som jag tidigare upplevt, men vid rätt tillvägagångssätt har nervositeten släppt i de flesta fall. Jag har inledningsvis förklarat syftet med intervjun, utlovat anonymitet, försäkrat att det är okej att inte svara på en fråga om hen inte vill.

3.3 Hermeneutisk ansats

Vid bearbetning och analysering av intervjumaterialet ska jag använda mig av en hermeneutisk analys av intervjumaterialet för att söka efter rimliga innebörder och bryta ned det transkriberade materialet till meningsbärande enheter.

Med hermeneutik skapar man ett synsätt där fenomenets mening förstås, där meningen är tid, kultur och personbunden uttryckt av Lantz. Det finns heller ingen sann kunskap det finns ingen förståelse utan någon som förstår, metoderna är subjektiva. Analysen blir också kvalitativ och formen på intervjun blir mer öppen jämfört med en strukturerad (Lantz 2013 s.60).

Den existentiella hermeneutiken, eller existensens hermeneutik försöker synliggöra akter såsom tolkning, förståelse och språk formulerad av Per-Johan Ödman som är professor emeritus vid lärarhögskolan i Stockholm. Förståelse, ett självklart uttryck kan vara svårt att begripa, men förståelse innebär förnyelse och omskapande och hermeneutiken når sin höjdpunkt i förståelsen av de mest djupliggande slutmålen. Ödman exemplifierar hur strävan efter att förstå varför pyramiderna byggdes snarare än att undersöka hur egyptierna fullföljde sina syften effektivt och rationellt. Att förstå den mänskliga existensen, dess villkor och möjligheter, att begripa enskilda delar, vilka kan användas som delförklaringar av den mer omfattade bild som vi försöker förstå (Ödman 2016 ss.24-25).

Kristina Boréus är professor i statsvetenskap och Göran Bergström är docent i statsvetenskap och beskriver hermeneutiken som konsten att läsa eller tolka en text. För att genomföra en samhällsvetenskaplig studie krävs tolkning av texter, eller intervjumaterial. Att tolka en tolkning, centrala element i en sådan blir texten, en diskurs som texten är yttring av, den kontext i vilken den förekommer, textens avsändare, textens huvudmottagare, den tolkande analytikern. Den tolkande forskaren blir mottagare men en speciell sådan då hen tolkar texter bortom dess avsedda ståndpunkt och hen en har ett särskilt intresse nämligen en huvudförståelse för det ursprungliga syftet med texten det blir därmed en tolkning av en tolkning fast på ett djupare plan (Boreus & Bergström 2018 s.31).

4 Tidigare forskning

Nationellt finns det väldigt lite, om knappt på området spirituellt våld. I databaserna har jag sökt med orden andligt våld, spirituellt våld och religiöst våld sedan undersökte jag vidare genom att byta ut ordet våld mot övergrepp utan vidare resultat. På de databaserna med utländska träffar fann jag mer, när jag sökte på spiritual abuse fick jag direkt träffar på artiklar och avhandlingar som behandlar ämnet. Dock behandlar mycket forskning spirituellt våld inom kyrkan, där en pastor utsätter barn eller kvinnor för övergrepp, men grundtanken blir liknande då en man utnyttjar religiösa texter för att skapa en legitim misshandel. När det kommer till litteratur har jag också haft svårigheter att hitta litteratur på svenska, vilket har gjort att jag har fått vända mig till brittiska och amerikanska titlar.

I en amerikansk studie av Kathryn Keller, "Development of a spiritual abuse questionnaire" lyfter hon fram teman som är starkt relaterade till spirituellt våld och påvisar genom religionspsykologi att religion kan bli skadligt för hälsan, forskning har kunnat påvisa att kvinnor som utsätts för detta kan utveckla posttraumatisk stressyndrom. Hon konstaterar att när en kvinna utsätts för spirituellt våld det uppstår skada på en djup emotionell nivå, främst för att mannen använder hennes tro emot henne (Keller 2016).

Keller bidrar ytterligare till resonemanget, för att enklare förstå spirituellt våld är litteraturen som finns tillgänglig kring våld i nära relationer relevant, litteratur som främst fokuserar på det sexuella och fysiska våldet. Forskare kunde då se ett samband där utsatta som genomlevt våld i nära relationer upplevde en slags spirituell dimension av våldet, en aspekt som tidigare blivit förbisedd. Många av dem som överlevt våldet fann dessutom hjälp från deras trosamhällen. Många teman i kategorin våld täcker delvis kategorin spirituellt våld, samtidigt som det spirituella våldet skiljer sig från andra former av våld, vilket gör att det skapar en egen kategori (Keller 2016).

Keller belyser att religiösa texter kan leda till förvirring och ilska när den utsatte kämpar med våldet som sker i relationen. Ibland kan de religiösa texterna medföra uppmuntran till att offret förlåter sin partner. Det skapar känslor av vanmakt och hopplöshet när individen ifrågasätter sin tro och den egna församlingen (Keller 2016).

I den amerikanska artikeln ”sexual abuse and spiritual abuse” anser Donal Dorr teolog och missionspräst, att mycket av det spirituella våldet härstammar från en vilseledande lära om Gud, där vissa typer av aktiviteter verkar vara onda i sig oberoende av dess konsekvenser. Dorr anser att när en handling väl var märkt som ond i sig själv, fanns det inte något behov av att titta på konsekvenserna. Teologerna och predikanterna fokuserade i stället på att människan skulle uppmärksamma de straff som gud fäste vid varje ond handling och straffet för allvarlig synd var helvetet. När människor börjar inse att dem vid upprepande tillfällen bryter dessa lagar kommer känslan inför Gud främst bestå av rädsla och inte kärlek. Gud kommer att ses som en lagstiftare och dömande trots att Gud i teorin är kärleksfull (Dorr 2000).

I den brittiska artikeln ”Spiritual abuse in Christian faith settings: definition, policy and practice guidance” poängterar Lisa Oakley (Faculty of Social Science, University of Chester, Chester, UK), Justin Humphreys (CCPAS, Swanley, UK) och Kathryn Kinmond (Steps SA, Stafford, UK) att det nyligen har diskuterats om spirituellt våld bör erkännas som en kategori av våld i sig eller om det bara bör betraktas som en form av emotionellt och psykiskt våld. Tidigare argumenterade författarna för skapandet av en separat och distinkt kategori av spirituellt våld. Känslomässigt och psykologiskt våld, är två kategorier tillräckligt breda för att omfamna spirituellt våld, med tanke på ny forskning. Båda kännetecknas av upprepade mönster för att skylla, skämma, hota och kontrollera beteende. Dock handlar Spirituellt våld om ”gudomlig motivering” och användning av heliga texter för att legitimera misshandel. Visst innebär spirituellt våld emotionellt och psykologiskt övergrepp, men det hävdas att det spirituella våldet har specifika och distinkta egenskaper och därmed också bör erkännas som en underkategori av denna mer generella kategori av våld. Spirituellt våld har ofta identifierats när avslöjandet av andra former av övergrepp uppdagats. Därför bör utvecklingen av policy och praxis inom detta område känna igen dessa gränssnitt (Oakley, Kinmond & Humphreys 2018).

5 Teori/ teoretiskt perspektiv

Som teoretiska referensramen valdes ett intersektionellt perspektiv, ett mångdimensionellt perspektiv för att förstå det spirituella våldets maktsymetri.

Tina Mattsson forskar om maktrelationer i det sociala arbetes praktik och anser att det intersektionella perspektivet talar för att makt är konstant närvarande i alla situationer där samspel sker. Men det enligt intersektionella blir dynamiken som makten utgör, olika i varje situation beroende på vilka identiteter och kategorier som anses vara aktuella (Mattsson 2015 ss.35-36).

Mattsson exemplifierar innebörden av att intersektionalitet kan härledas till engelskans intersection, som betyder korsning eller skärningspunkt. Därmed blir ambitionen i det intersektionella att belysa hur olika maktstrukturer och kategorier vävs samman och har en påverkan på varandra. Intersaktionalitet handlar om att göra en komplex och dynamisk analys av maktstrukturer (Mattsson 2015 s.19).

Kön, etnicitet, sexualitet och klass blir centrala delar för den intersektionella analysen. Dessa begrepp har länge undersökts men de har till viss del varit isolerade från varandra. I genusanalyser har till exempel fokuserat på förhållandet mellan kvinnor och män samt konstruktionen av feminitet och maskulinitet. Maktrelationen mellan olika grupper blir därmed osynliggjorda eftersom sexualitet, klass eller etnicitet också spelar in i konstruktionen av feminitet (Mattsson 2015 s.19).

Etnicitet

Vi och de andra är en central del i diskussionerna om etnicitet, där uppdelningen och åtskillnaden är som störst. Mattsson beskriver halls utgångspunkt: för att kunna konstruera subjektet i ett synsätt om vi och de andra. Skapas subjektet genom interaktion med andra, där vi ständigt upprätthåller en gräns mellan oss själva och dem som är dem andra. Mattsson uttrycker att etnicitet är känslan av samhörighet för en grupp kolon tenderar att relateras till det vi brukar definiera som kultur nämligen språk religion, seder och bruk, i första hand känslan identitet och grupptillhörighet (Mattson 2015 s.87).

Mattsson klarlägger länken mellan kön-makt-våld tolkas i många fall genom föreställningar av kultur och blir direkt en fråga om "de andra". Att de andra misshandlar och är våldsamma. Mäns våld mot kvinnor handlar om en samhällslig maktrelation som också finns i det svenska samhället. I sådana resonemang skapas en föreställning om att Sverige är fri från våld på grund av alla lagar och normer (Mattson 2015 s.142).

Synsättet på att våld och förtryck är något som placeras utanför den svenska kulturen lyfter Mattsson. Den svenska kulturen varken rymmer eller kan definiera män som våldsamma eller förtryckande. Mattsson formulerar att det skapas föreställningar om att kulturer per automatik bär med sig våldsamma män. Där patriarkala familjer, hedersvåld och hederskultur och genom att då koppla ihop mäns våld mot kvinnor till den "invandrande" familjen ger ett utrymme till att definiera mannen som våldsam per automatik (Mattson 2015 s. 143).

När positionen över och underordnad dessutom förs in i "vi och de andra" synsättet blir maktaspekten också inkluderad i denna konstruktion klargör Mattsson. Där individen påverkas av föreställningar om ras samt den över- underordning som finns i synsättet hos västerländska jämfört med österländsk kultur. Denna förståelse för hur identitet skapas blir central i en intersektionell analys och kritisk reflektion av socialt arbete eftersom den tydliggör hur viktiga dubbla invändningar är, för hur vi kommer att förstå oss själva (Mattson 2015 s.89).

Mattsson bidrar till diskussionen att det blir problematiskt när en socialarbetares vardag ständigt upprätthålls av maktrelationer och förtryck, i "vardagens göranden och låtanden". I det sociala arbetet möts människor inom ramen som professionen och organisationen sätter. Det handlar avsiktligt om att möta människor som av någon anledning befinner sig i ett utsatt läge, även om intentionen för socialarbetaren är att göra gott är risken stor att förtryck upprätthålls eftersom maktrelationer är en del av omedvetna föreställningar och beteendemönster. Även om det finns en vilja att hjälpa finns risken att diskriminering och förtryck uppstår (Mattsson 2015 s.13)

Kön

En feministisk analys bygger på förståelsen av att samhället präglas av en maktordning där män överordnas och kvinnor underordnas enligt Mattsson. kvinnor utesluts ofta från olika maktpositioner. Enligt normen blir mannen också i den bemärkelsen att han aldrig ifrågasätts eller definieras som kön han tar det är att vara könsneutral och osynliggjord som man, medan kvinnor kontinuerligt synliggörs som kvinnor som avvikare (Mattson 2015 s.47).

Radikalfeminister står för att den bristande jämlikheten mellan kvinnor och män utgör grunden för alla sociala orättvisor och att patriarkatet är ett universellt system där män dominerar kvinnor förklarar Mattsson. Radikal feminismen har varit viktig för att driva frågor om kvinnors rätt till den egna kroppen genom exempelvis preventivmedel och fri abort. Men har också varit drivande i frågor som rör sexuella övergrepp misshandel det vill säga mäns våld mot kvinnor (Mattson 2015 s.47).

Att använda kön som en kategori för att synliggöra makt och ojämlikhet är en nödvändighet, speciellt i frågan om mäns våld mot kvinnor som är ett strukturellt problem yttrar Mattsson. Istället för att könsneutralisera, då det är ett enkelt sätt att inte ”göra kön” när könsojämlikhet behöver synliggöras (Mattson 2015 s.64).

Mattsson anser att samhället präglas av en maktordning där män överordnad och kvinnor underordnas, där männen har mer tillgång till makt och maktrelationer. Medan kvinnor utesluts systematiskt från olika maktpositioner. Mannen tenderar att ses som könsneutral medan kvinnor ständigt synliggörs som kvinnor och avvikande (Mattson 2015 ss.50-51).

6 Undersökning & resultat

6.1 Intervju Kvinnojour

Respondenten som intervjuats har varit medlem i Kvinnojoursföreningen sedan 1993, hon har själv arbetat som ideellt och är sedan 10 år tillbaka verksamhetsansvarig. Hon har varit med och utvecklat jouden till vad den är idag. Utöver sin roll som verksamhetsansvarig har hon många samtal med kvinnor, är ytterst ansvarig för allt administrativt och föreläsare. Jouden har funnits i 40 år och är den enda jouden i Sverige som har en heltidsanställd jurist.

6.2 Våld

Samhällsproblem

Enligt respondenten är våldet ett enormt samhällsproblem som bara ökar. Respondenten anser att våld och allvaret som ligger till grund för detta enorma samhällsproblem. Det framkommer i intervjun att våld är ett begrepp med många komponenter, det kan sättas in i många kontexter.

” från att prata om kvinnomisshandel, så började man prata om det psykiska våldet, det ekonomiska våldet, det sexuella våldet, våld mot barn, våld mot djur...alltså det här det bara ökar och ökar, liksom begreppet vad våld är och sen nu det vi talar om. ”

Jämställdhet

Respondenten belyser vikten av att jouden har en feministisk grundsyn. Främst för att det handlar om mäns våld mot kvinnor. I Början av 80-talet använde man sig av uttrycket ”kvinnomisshandel”, när det faktiskt handlar om mäns våld mot kvinnor.

” Vi är ju partipolitiskt och religiöst obundna, men det arbete vi gör är i allra högsta grad politiskt. Det har gått från att från början pratade man om kvinnomisshandel, 80 talet det vedertagna begreppet. till att prata om mäns våld mot kvinnor, jag tycker att det är viktigt att man talar om mäns våld, för att det handlar om män som grupp. Att vi har en feministisk grundsyn.”

6.3 Spirituellt våld

Män med tolkningsföretråde

Det framkommer av respondenten under intervjun att männen har tolkningsföretråde att det religiösa referenssystemet utnyttjas oavsett religiös tro, för att legitimera en misshandel genom egen tolkning av de religiösa texterna. Könsmaktförskjutningen mellan mannen och kvinnan är i det spirituella våldets kontext blir därmed uppenbar.

”det är att när man i en religiös kontext utsätter någon för våld, och det kan både vara fysiskt, psykiskt ekonomiskt materiellt, men att man gör det under religiösa förtecken och det spelar inte så stor roll om man är judisk, muslim eller kristen... utan att man använder religionen och just att männen också har tolkningsföretråde, det kan ju vara så att man sitter på bibelstunder tillsammans men han säger ändå att såhär står det och såhär är det och han tolkar... det står i bibeln att... det står i koranen att... och sen så tänker hon att jag har kanske tänkt att det kan tolkas på det här sättet, men de har inget utrymme för det, det är att han på något sätt använder religionen, nä men du har lovat att vi ska vara gifta det här är en synd inför gud om vi skiljer oss nu barnen tillhör mig och det går tvärtemot den svenska lagstiftningen ”

Hedersrelaterat våld

Respondenten klargör att det spirituella våldet kan hamna i skymundan för det hedersrelaterade våldet och förklarar vikten av att lyfta de specifika aspekterna i det spirituella våldet. Hon formulerar att det annars lätt resulterar diskussionen muslimerna och vi istället för att lyfta strukturer och kultur i svenska familjer.

”Många är inne och tangerar att det handlar om heder och hedersrelaterat våld och det finns ju många likheter kring det. Men jag tänker också att det är viktigt att lyfta det specifika i det här...för att synliggöra alla som lever med det...det har också att göra med att det handlar så mycket om att vi pratar om de där andra det blir vi och de, muslimerna och vi. I stället för att tala om vilka strukturer finns det i svenska familjer, och vad är kultur för någonting? Vi har ju en kultur på jobbet sen finns det en kultur i norra uppland alltså det där är väldigt brett”

6.4 Konsten att bemöta på rätt sätt i samtal

Under intervjun illustrerar respondenten vikten av själva bemötandet vid samtal på kvinnojouren. Att kvinnorna bemöts med tydlighet och hänvisa ytterligare till den svenska lagstiftningen för att få kvinnan att förstå allvaret. Respondenten poängterar vikten av att försöka mötas i religionsfrågorna.

” Hon är våldsutsatt och sen att hon är kristen det är en annan femma i och med att Sverige är så sekulariserat så tar vi ju inte religion på så stort allvar, utan man avfärdar det ganska lätt och där handlar mycket samtal med kvinnorna om att prata om att svensk lagstiftning gäller här också men det är ju klart att det är en annan sak med en icke troende kvinna att prata om skilsmässa än att tala med en som tänker att det här är för livet, det här är inför gud och jag begår en synd om jag skiljer mig.”

” sen någonstans, men hur ser du på gud? Jag tänker att gud är kärlek basically gamla testamentet du skall icke dräpa, man ska vara snäll mot varann, att prata om vilka bibelverser hänger hon upp sig på, vad är det hon tänker är det viktiga... och ja är det just eran församling det sker eller alltså vad ligger det här någonstans och prata om den sekulära världen och den religiösa världen, såhär ser lagstiftningen ut och du bor och lever i Sverige och om du skiljer dig har du faktiskt rätt till en bodelning om ni är gifta ...och att man får delad vårdnad om barnen för det är det som sägs att men då ska du gå och barnen stannar här i församlingen...så det är en hög uppförsbacke att jobba med”

Ta religionsfrågorna på allvar

Under intervjun understryker respondenten vikten av att ta dessa frågor på allvar och inte nonchalera för att lättare kunna mötas och hitta en lösning. Att i möte även kunna samtala om heliga skrifter. Vi samtalar om förutsättningen att vara lite påläst och öppen för att våga ta dessa frågor i samtal.

”då gäller det att vara lite påläst och våga ta religionsfrågorna i samtal och kunna prata om det, ja men vad står det i bibeln och vad säger det och vad betyder det, att kunna ta den religiösa diskussionen helt enkelt”

Ställa rätt frågor

Respondenten formulerar att ingen kvinna är tydlig med att hon är troende. Utan det är sådant som kan dyka upp i samtal eller vid ett senare tillfälle. Hon tror att den biten glöms av och att många har blivit missade just för att frågorna inte har ställts på rätt sätt.

”det är då och då det kommer upp och det är inte så att någon ringer och säger hej jag är med i livets ord och jag vill lämna utan det är sånt som ofta kommer fram på tal om...man tänker själv att det kanske inte spelar någon roll förens man är med och verkligen sätter fingret på det... varför är det svårare för dig att ta domhär besluten och lämna...det handlar också om vilka frågor vi ställer och även vi och jag måste ha dethär med mer... jag gissar att det är folk som vi har missat just för att man inte har ställt rätt frågor”

6.5 Sekulariserade Sverige

Respondenten återkommer under intervjuens gång att Sverige är sekulariserat vilket gör att frågor som dessa inte tas på allvar, hon poängterar att samhället måste börja ta ett större ansvar, om religion avfärdas blir det svårt att mötas.

”Det är ett helt annat jobb med troende och jag tänker att där måste samhället ta ett större ansvar eftersom vi är så sekulariserade för jag tänker att det kanske är annorlunda i andra länder där religionen är viktigare, det är så lätt att vi avfärdar religion och tycker att det är något löjligt... Har man den inställningen då möts man ju verkligen inte”

Respondenten utvecklar svaret ytterligare:

” har du aldrig haft med kyrkan att göra, inte är troende, inte konfirmerat dig, ja bibeln är ändå stora tjocka tråkiga boken...det är så lätt att bortförklara det som nonsens”

6.7 Förhoppning om förändring

Respondenten ser med förhoppning om att detta är ett fenomen vars kunskap kommer utvecklas med tiden.

”Det är så det mesta växer fram någon ser någonting och sedan ser man strukturerna och lägger pusslet, ser sambandet sen är det någon som tycker att det är spännande och forskar på det, som med hela jourrörelsen, det är så det har vuxit fram och nu finns det gedigen och bra kunskap... jag har fått mycket frågor om spirituellt våld det sista året så det känns som att det händer någonting”

Det framkommer avslutningsvis att respondenten inte har någon insikt i om det finns utbildningar eller föreläsningar som riktar sig specifikt till kvinnojourer om det spirituella våldet.

”Nej tyvärr, Jag tror inte det”

7 Analys

För att enklare förstå problematiken som kan uppstå vid bemötande av kvinnor som utsatts av spirituellt våld kommer jag använda mig av det intersektionella perspektivet. Med hjälp av perspektivet blir analysen dynamisk och centrala delar som kön och etnicitet synliggörs och förklarar varför problem kan uppstå och utgöra maktrelationer.

Det intersektionella perspektivet underlättar för att förstå det spirituella våldets maktstruktur och på så sätt bidrar till en ökad kunskap, maktordningen präglas av kön där männen överordnas och kvinnan underordnas.

Respondenten pekar på att spirituellt våld handlar i huvudsak om att mannen i en religiös kontext utsätter kvinnan för våld, resultatet visar att den länken mellan kön-makt-våld tolkas i många fall genom föreställningar av kultur och blir direkt en fråga om ”de andra”. Jag vill med detta lyfta vikten av att våld mot kvinnor handlar om en samhällelig maktrelation som också finns i det svenska samhället. Men i tankesätt om ”de andra” tenderar kvinnor som utsätts för spirituellt våld att bli osynliggjorda.

Respondenten uttrycker att det är lätt att peka på den invandrande familjen, muslimerna och vi. Istället för att se över vilka strukturer som finns i svenska familjer. Resultatet visar att det skapas föreställningar om att etnicitet innebär våldsamma män. Med patriarkala familjer, hedersvåld och hederskultur, genom att då koppla ihop mäns våld mot kvinnor till den ”invandrande” familjen. Jag väljer att ta upp detta för att ytterligare poängtera hur viktigt det är att kvinnor som utsätts för spirituellt våld blir mer synliggjorda, och inte förknippas med hedersproblematiken.

Respondenten lyfter våld som ett oändligt samhällsproblem, resultatet visar hur samhället präglas av en maktordning där män överordnas och kvinnor underordnas, där männen har mer tillgång till makt och maktrelationer. Mannen varken ifrågasätts eller definieras som kön, utan förblir könsneutral. Jag vill med detta understryka att det handlar om mäns våld mot kvinnor och att det manliga könet automatiskt medför mer makt.

Respondenten uttrycker att det är viktigt att ha en feministisk grundsyn för att det handlar om mäns våld mot kvinnor. Resultatet visar hur radikalfeminister varit drivande i frågor som rör mäns våld mot kvinnor att den bristande jämlikheten mellan kvinnor och män utgör grunden för alla sociala orättvisor och att patriarkatet är ett universellt system där män dominerar kvinnor. Åter igen vill jag med detta påvisa hur makten mellan könen spelar in när jämlikheten mellan könen brister.

Respondenten utreder vikten av att bemöta dessa kvinnor på rätt sätt, att våga ta religionsfrågorna i samtal. Resultatet visar att det kan bli problematiskt i vissa avseenden då mötet mellan socialarbetare och klient kan etniciteten spela in för hur personal ser på klienten och makt blir ett centralt begrepp. socialarbetares vardag upprätthålls ständigt av maktrelationer och förtryck. Maktrelationer är en del av omedvetna föreställningar och beteendemönster. Även om det finns en genuin vilja att hjälpa den utsatte finns risken att diskriminering och förtryck förekommer. Med detta vill jag poängtera hur ett sekulariserat samhälle kan skapa omedvetna föreställningar i "vardagens göranden och låtanden" att då möta människor som av någon anledning befinner sig i ett utsatt läge, är risken stor att förtryck upprätthålls eftersom maktrelationer är en del av omedvetna föreställningar.

Respondenten i intervjun påpekar upprepade gånger att Sverige är sekulariserat. Resultatet visar att vi ständigt upprätthåller en gräns mellan oss själva och de andra, en central del i diskussionen om etnicitet, där känslan av samhörighet är viktigare än jaget. Med detta vill jag understryka att subjektet skapas genom interaktion med andra, där en gräns mellan oss och de andra ständigt upprätthålls. Etnicitet definieras som språk, religion, seder och bruk i första hand grupptillhörigheten. Något som vi i Sverige inte värdesätter, vilket gör att gränsen ständigt upprätthålls. Jag vill här understryka hur denna aspekt ytterligare spelar in när en individ i ett utsatt läge ska bemötas i samtal och positionen över och underordnad dessutom förs in i "vi och de andra" synsättet och maktaspekten blir ett faktum.

8 Diskussion

Syftet med denna undersökning var att belysa hur kvinnojourer i Sverige arbetar för att bemöta kvinnor som är eller har varit utsatta för spirituellt våld samt att kartlägga vilken kunskap och forskning som finns inom området spirituellt våld, internationellt och nationellt. Som presentationen av den tidigare forskningen visat, så finns väldigt begränsad nationell forskning om ämnet. Internationellt finns det däremot forskning som behandlar ämnet mer ingående

Den tidigare forskning och fakta som jag hittat klarlägger upprepande information att när en kvinna utsätts för spirituellt våld sker en skada på djup emotionell nivå, så fruktansvärd att den till slut bryter ner individen. Framst för att mannen använder kvinnans tro och heliga skrifter emot henne för att legitimera en misshandel. Våldet blir en del av vardagen där kvinnan enbart har mannens religiösa kontext att förhålla sig till. Spirituellt våld är svårt att identifiera, framst för att tillvägagångssättet sker i det dolda och har ofta identifierats när avslöjandet av andra former av övergrepp uppdagats.

I intervjun är respondenten inne på samma spår, att det spirituella våldet i en religiös kontext utsätter kvinnan för våld. Det blir väldigt komplext för en utsatt kvinna när mannen har tolkningsföreträde och det finns inte utrymme för egna tolkningar. Respondenten tror också att det finns kvinnor som de mött, men inte uppfattat att det handlat om spirituellt våld, mycket för att rätt frågor inte ställts i samtal med den utsatte. Eller att de mött kvinnor, som på tal om uttryckt sig att hon är religiös och då konstaterat att detta kanske handlar om spirituellt våld. Den tidigare forskningen pekar på att det spirituella våldet identifierats när andra former av övergrepp uppdagats.

Den tidigare forskningen pekar på att religiösa texter kan leda till förvirring och ilska när den utsatte kämpar med våldet som sker i relationen. Ibland kan de religiösa texterna medföra uppmuntran till att offret förlåter sin partner. Det skapar känslor av vanmakt och hopplöshet när individen ifrågasätter sin tro och den egna församlingen. Respondenten belyser också detta fenomen när männen har tolkningsföreträde kan exempelvis bibelstunder leda till förvirring när mannen uttrycker sig ”såhär står det och såhär är det” medan hon har tänkt att det kan tolkas på ett annat sätt, men det finns inget utrymme för egna tolkningar.

Den tidigare forskningen pekar på att mycket av det spirituella våldet härstammar från en vilseledande lära om Gud. I intervjun menar respondenten att det blir viktigt under samtal att mötas genom att plocka fram den läran om Gud och peka på aspekter som det gamla testamentet lyfter, du skall icke dräpa, behandla andra som du själv vill bli behandlad med godhet, för att möta kvinnan i samtal och påvisa att mannen gör fel som behandlar henne på ett destruktivt sätt.

Den tidigare forskningen klarlägger hur det spirituella våldet har specifika och distinkta egenskaper och därmed också bör erkännas som en underkategori av den mer generella kategorin emotionellt våld. Spirituellt våld har ofta identifierats när avslöjandet av andra former av övergrepp uppdagats. Därför bör kunskapsutvecklingen breddas för att det spirituella våldet ska få erkännas som en egen kategori. Respondenten bidrar också till diskussionen om att detta område måste utforskas mer och drar jämförelsen med hur kunskap vuxit fram om jourrörelsen och nu finns det gedigen och bra kunskap.

Resultatet i denna studie pekar på att kvinnor som utsätts för spirituellt våld får svårare att träda fram i ett sekulariserat samhälle där religion och heliga skrifter många gånger anses som strunt. För en kvinna som utsätts för spirituellt våld och söker hjälp, kan hon antingen mötas av en individ som enbart tycker att detta är struntprat eller av en individ som aktivt kommer försöka hjälpa henne. Det är viktigt att kunna mötas i dessa frågor, där tänker jag att utbildning är viktig. Hur möter vi dessa kvinnor på bästa sätt i ett sekulariserat samhälle fullt av fördomar? genom att utbilda skapa förståelse för att detta är på riktigt. Respondenten är också inne på att sekularisering är en bidragande faktor, samt vikten av att kunna mötas i samtal med dessa kvinnor. Att våga ta religionsfrågorna i möte med kvinnor som utsätts för spirituellt våld.

Sverige ligger högt på listan över att ses som väldigt sekulära-rationella där sekulära rationella är motsatsen till de traditionella värderingarna lägger vikt vid religion, aktning för föräldrar och auktoriteter och nationell stolthet (EVS/WVS 2021).

Det är viktigt att påminnas om att etnicitet även existerar i svenska familjer många gånger kopplas det ihop med den ”invandrande familjen” att etnicitet innebär våldsamma män, hedersvåld och hederskultur. Synsättet måste breddas för att synliggöra kvinnor som utsätts för spirituellt våld i alla religiösa kontexter.

Metoddiskussion

Jag utförde enbart en intervju då jag inte hittat någon annan kvinnojour som behandlar det spirituella våldet rent konkret. Jag ställde frågan till respondenten om hon visste någon mer som behandlar ämnet, i utbildning, jour eller liknande men hon visste ingen.

Nackdelen med att enbart utföra en intervju är att jag inte kan förutsätta att alla kvinnojouurer arbetar på liknande vis, här behövs utbildning och kunskap. I dagsläget tänker jag att det handlar om rätt person på rätt plats som vågar ställa religionsfrågor.

Trots att jag enbart genomfört en intervju tycker jag att metoden gav mig mycket, det resulterade i en intressant intervju som jag sedan i en hermeneutisk analys kunde plocka ut viktiga beståndsdelar i form av citat och sorterades in under lämpliga rubriker. Våld mot kvinnor är ett enormt problem, och i en studie där syftet enbart är en liten del i denna problematik blir det lätt att sväva iväg och jag har många gånger hindrat mig själv från att lyfta formuleringar som inte är relevant för just min studie. Ett problem som lätt kan uppstå i en intervju med ett brett spektrum och många intervjufrågor.

I den teoretiska referensramen användes det intersektionella perspektivet, ett perspektiv som belyser mer kunskap om sociala kategorier för att förstå maktstrukturer, i det specifika spirituella våldet spelar främst etnicitet och kön in. När den utsatte söker hjälp hos en myndighet eller organisation spelar synsättet ”vi och de andra” in, då dessa kvinnor bär på en etnicitet. I ett sekulariserat samhälle upprätthålls en gräns mellan oss och de andra vilket kan medföra diskriminering eller kränkning i ett möte.

Maktrelationen mellan könen syns tydligt i miljöer där mannen har ett religiöst referenssystem, kvinnan ska underkasta sig mannen och våldet blir en del av den normala verkligheten.

Slutsats

Undersökningen som gjorts har visat att kvinnojouren som intervjuats arbetar för att bemöta kvinnor genom att ta religionsfrågorna på allvar och våga mötas. I undersökningen har det även framkommit att den nationella forskningen och kunskapen inom området spirituellt våld är mycket begränsad, medan den internationella forskningen och kunskapen är betydligt mer omfattande.

9 Källförteckning

Bergström, Göran och Boréus, Kristina (2018) *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text och diskursanalys*. 4 uppl., Lund: Studentlitteratur.

Bruhn, Anders & Källström, Åsa (red.) (2018) *Relationer i socialt arbete: gränslandet mellan profession och person*. Stockholm: Liber

Dorr, Donal. (2000). *Sexual abuse and spiritual abuse. The Furrow*.

[2021-05-04]<http://www.jstor.org/stable/27664147>

EVS/WVS (2021). European Values Study and World Values Survey: Joint EVS/WVS 2017-2021 Dataset (Joint EVS/WVS). JD Systems Institute & WWSA. [2021-05-13]

<https://www.worldvaluessurvey.org/WVSContents.jsp?CMSID=Findings>

Geels, Antoon & Wikström, Owe (2012) *den religiösa människan: en introduktion till religionspsykologin*. Stockholm: Bokförlaget Natur & Kultur.

Hoffman, Nathalie (2018) *Is it me? Making sense of your confusing marriage: a christian woman's guide to hidden emotional and spiritual abuse*. Rosemont: Flying free media.

Keller, Kathryn (2016) *Development of a spiritual abuse questionnaire*. Diss. Denton, Texas:

Texas women university. <https://twu->

[ir.tdl.org/bitstream/handle/11274/8760/2016KellerOCR.pdf?sequence=8&isAllowed=y](https://twu-ir.tdl.org/bitstream/handle/11274/8760/2016KellerOCR.pdf?sequence=8&isAllowed=y)

Lantz, Annika (2013) *Intervjumetodik*. 3 uppl., Lund: Studentlitteratur.

Mattson, Tina (2015) *Intersektionalitet i socialt arbete: teori, reflektion och praxis*. andra uppl., Lund: Gleerups utbildning

Moser Hällen, Linn & Sinsalo, Eveliina (red.) (2018) *Våld i nära relationer, socialt arbete i forskning, teori och praktik*. Stockholm: Liber

Kunosson, Chrystal. (2020) Ideella organisationer. I: Heimer, Gun (red.) *Våldsutsatta kvinnor, samhällets ansvar*. 4 uppl., Lund: Studentlitteratur. 357-371

Oakley, Lisa, Kinmond, Kathryn. och Humphreys, Justin. (2018) Spiritual abuse in Christian faith settings: definition, policy and practice guidance. *The Journal of Adult Protection*
<https://doi.org/10.1108/JAP-03-2018-0005>

Oakley, Lisa & Humphreys, Justin (2019) *Escaping the maze of spiritual abuse – creating healthy christian cultures*. London: SPCK.

Ödman, Per-Johan (2016) *Tolkning, förståelse, vetande : hermeneutik i teori och praktik*. 3uppl., Lund: Studentlitteratur

Bilagor

Intervjufrågor

Berätta om din yrkeserfarenhet och ditt arbete?

Vilka organisationer samverkar ni med & hur fungerar arbetet mellan andra aktörer inom kommunen?

Vad är spirituellt våld i din mening?

När kom du först i kontakt med spirituellt våld?

Är detta vanligt förekommande på eran jour? Vet du andra som arbetar med detta?

Vilka kunskaper/medvetenhet/kompetens finns hos kvinnojouren?

Hur arbetar man med detta?

Hur ser det förebyggande arbetet ut?

Vilka behov ser man hos kvinnorna, och vad behöver jourerna för att kunna möta dessa kvinnor?

Hur ser utbildningsmöjligheterna ut i frågan?

Är det skillnad på hedersrelaterat våld och spirituellt våld?

Vad anser du saknas i arbetet mot detta? Resurser, utbildning osv

Vad tror du händer med barnen som bevittnar detta i hemmet?

Kan du tipsa om någon bok, studie osv? Kan du rekommendera mig fler att intervjua?